

وزارت تحصیلات عالی
پوهنتون غالب
معاونیت پژوهشی و ارتباطات
کمیته جوانب اخلاقی تحقیقات علمی

طرز العمل تشکیل و شرح وظایف کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی

تهیه شده توسط: دکتور محمد سعید بهراد

باز نگری شده توسط: دکتور اسد الله رادمند

فهرست مطالب

4	مقدمه.....
4	بخش اول :تعریف ها.....
4	بخش دوم :کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون.....
4	بخش سوم :کمیته فرعی جوانب اخلاقی پوهن خُی در تحقیقات علمی.....
5	بخش چهارم :اصول کلی ناظر بر کمیته های جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی.....
6	بخش اول :تعریف ها.....
6	ماده 1: واژه های مندرج در این طرز العمل، در معانی زیر به کار رفته اند.....
6	1.1. کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون/.....
6	2.1. کمیته فرعی جوانب اخلاقی:
6	3.1. عضو کمیته :
6	4.1. پیش نهاد/طرح پژوهشی:.....
6	5.1. مصوبه اخلاقی
7	6.1. حمایت کننده تحقیق:.....
7	7.1. شرکت کننده گان/آزمودنی:.....
7	8.1. محقق یا مجری مسؤول :
7	9.1. مطالعات بین المللی :
7	10.1. مطالعات چندمرکزی :
7	11.1. مطالعات کارآزمایی کلینیکی:.....
7	12.1. مرکز ثبت:.....
7	13.1. گُدهای اخلاقی:.....
7	14.1. اصول بهینه:.....
8	15.1. تصویب:

16.1. تعارض یا اشتراک منافع:.....8

17.1. مرجع علمی معتبر:.....8

18.1. رعایت دقت و حفظ حقوق خواننده:.....8

19.1. صداقت و امانت‌داری:.....8

20.1. ارجاع‌دهی کامل:.....8

بخش دوم: کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون.....8

ماده 2: موارد صلاحیت کمیته جوانب اخلاقی.....8

ماده 3: اعضای کمیته جوانب اخلاقی.....9

ماده 4: نحوه انتصاب اعضای کمیته.....10

ماده 5: شرایط عضویت اعضاء.....10

ماده 6: دبیر کمیته.....10

ماده 7: تشکیل جلسات کمیته.....10

ماده 8: رسیده‌گی به اعتراضات و شکایات.....12

ماده 9: بودجه کمیته.....12

ماده 10: گزارش‌های کمیته.....12

بخش سوم: کمیته‌های فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی.....13

ماده 11: تشکیل کمیته‌های فرعی.....13

ماده 12: صلاحیت کمیته فرعی.....13

ماده 13: اعضای کمیته فرعی.....14

ماده 14: نحوه انتصاب اعضای کمیته فرعی.....14

ماده 15: شرایط عضویت اعضای کمیته فرعی.....14

ماده 16: مدیر کمیته فرعی.....15

ماده 17: تشکیل جلسات کمیته فرعی.....15

ماده 18: نحوه رسیده‌گی به طرح‌ها.....16

ماده 19: بودجه کمیته فرعی..... 18

ماده 20: گزارش های کمیته فرعی..... 18

بخش چهارم: اصول کلی ناظر بر کمیته های جوانب اخلاقی..... 19

ماده 21: کمیته های جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی باید با رعایت انصاف و بی طرفی،..... 19

ماده 22:..... 19

ماده 23: کمیته های جوانب اخلاقی باید در بررسی و تأیید طرح ها از رعایت موارد زیر اطمینان حاصل کنند:

..... 19

ماده 24:..... 20

ماده 25:..... 20

ماده 26:..... 20

مقدمه

کمیته‌های جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون با هدف نظارت اخلاقی بر تحقیقات علمی تشکیل شده، با در نظر داشت اسناد ملی و بین‌المللی، به شرکت‌کنندگان، محققان، حامیان مالی، کارفرمایان، مؤسسات علاقه‌مند و سایر نهادها، مشاوره اخلاقی ارائه داده و طرزالعمل پژوهشی ارائه شده را با الزامات پذیرفته شده اخلاقی، ملی و بین‌المللی تطابق می‌دهد و در صورت عدم مغایرت با الزامات اخلاقی، جهت انجام تحقیق «مصوب اخلاقی» صادر نموده، در طول انجام تحقیق بر اجرای طرح‌های تحقیقی نظارت می‌کند. اصل آثار و نتایج تحقیقات علمی‌یی که طرزالعمل پژوهشی آن مصوب کمیته اخلاق در تحقیقات علمی نباشد، صرف نظر از عواقب و ضمانت‌های اداری و حقوقی، فاقد اعتبار و غیرقابل استناد و انتشار خواهد بود. الزامات اخلاقی و علمی در انجام تحقیقات علمی در چارچوب لوایح دانش‌گاه و مقررات وزارت تحصیلات عالی و سایر نهادهای تحقیقاتی بین‌المللی از جمله سازمان فرهنگی آموزشی ملل متحد (UNESCO) بیان شده است، در کشور ما نیز وزارت صحت عامه و وزارت تحصیلات عالی با الهام از آموزه‌ها و فرهنگ اسلامی و ملی و همراهی با معیارهای بین‌المللی، اقدام به تدوین و ابلاغ کدهای اخلاقی نموده، کمیته‌های جوانب اخلاقی را برای نظارت اخلاقی در تصویب و اجرای طرح‌های تحقیقی تشکیل داده است.

کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی در چوکات معاونیت پژوهشی، امور فرهنگی و ارتباطات پوهنتون غالب در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ ایجاد گردیده است.

بخش اول: تعریف‌ها

این بخش در ۱ ماده و ۱۷ بند و دربرگیرنده معنا و مفهوم اصطلاحات به کاررفته در طرز العمل است.

بخش دوم: کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون

کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی در سطح پوهنتون تشکیل می‌شود و وظیفه تشکیل و نظارت بر کمیته‌های فرعی پوهن‌خ‌ی‌ها و تحقیقات مربوط به آن را بر عهده دارد. صلاحیت کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون شامل رسیده‌گی به اعتراض به مصوبات کمیته‌های فرعی، رسیده‌گی به پیش‌نهادهای/طرح‌های تحقیقاتی از نظر اخلاقی و ... است که در لایحه وظایف‌شان پیش‌بینی شده است.

معاون پژوهشی، امور فرهنگی و ارتباطات پوهنتون، آمر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون است. کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون، شامل ۹ عضو بوده که به پیش‌نهاد معاون پژوهشی و تأییدی شورای علمی پوهنتون برای مدت سه سال انتخاب می‌شود و قابل تمدید است.

بخش سوم: کمیته فرعی جوانب اخلاقی پوهن‌خ‌ی در تحقیقات علمی

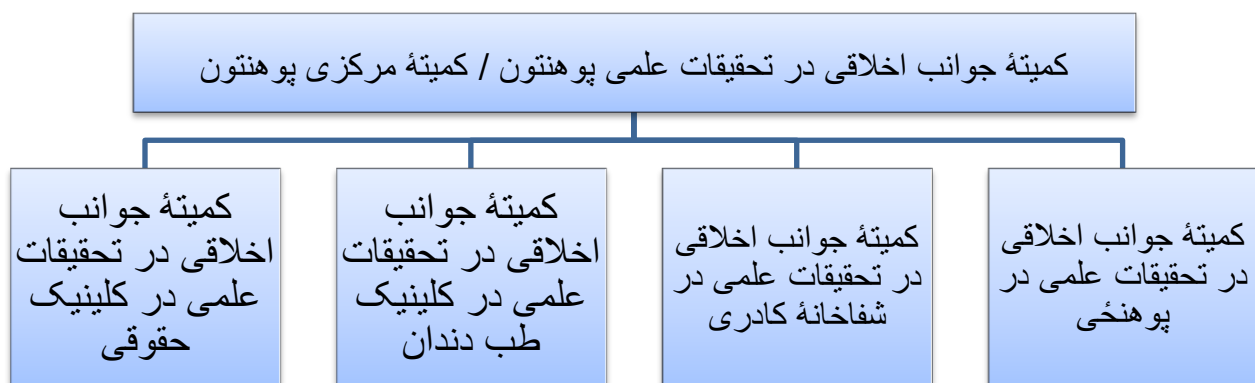
این بخش، ساختار و شرح وظایف کمیته‌های فرعی را به عنوان نخستین سطح بررسی اخلاقی طرح‌های تحقیقاتی مورد توجه قرار می‌دهد. کمیته‌های فرعی در پوهن‌خ‌ی‌ها، شفاخانه کادری، کلینیک حقوقی، کلینیک

کادری و ... با تأیید و نظارت کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون در تحقیق تشکیل می شود. مدیر هر کمیته فرعی توسط رئیس کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون پیش نهاد و توسط شورای علمی پوهنتون تأیید می گردد. کمیته فرعی پوهن خُی شامل ۷ تن عضو است و اعضا توسط مدیر کمیته فرعی پیش نهاد و توسط آمر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون تأیید می گردد. مدت عضویت اعضای کمیته فرعی سه سال و قابل تمدید است. پیش نهادهای پژوهشی تحقیقات علمی موضوع این طرزالعمل، در کمیته های فرعی بررسی می گردد. فیصله کمیته فرعی در کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون تأیید، رد یا مورد تجدید نظر قرار می گیرد.

بخش چهارم: اصول کلی ناظر بر کمیته های جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی

کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی در دو سطح (پوهنتون/کمیته مرکزی و پوهن خُی ها، شفاخانه کادری، کلینیک ها و ... کمیته های فرعی) تشکیل می شود. در این بخش، اصول کلی و مبنای تصمیم گیری در کمیته های جوانب اخلاقی ارائه می شود و تصریح می کند که کمیته های جوانب اخلاقی باید با رعایت انصاف، عدالت و بی طرفی، پیش نهادهای تحقیقی در حیطه علوم اجتماعی و طبیعی، به ویژه پیش نهادهای واجد آزمودنی انسانی (در حوزه طبابت)، را از نظر رعایت اصول قواعد اخلاقی در عین حال رعایت موازین حقوقی، شرعی و تمامی کدهای اخلاقی مورد بررسی و نظارت قرار دهند.

نمودار زیر نشان دهنده ساختار کمیته های جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی است.

بخش اول: تعریف‌ها

ماده 1: واژه‌های مندرج در این طرزالعمل، در معانی زیر به کار رفته‌اند.

1.1. کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون / کمیته مرکزی پوهنتون:

کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون در تشکیل پوهنتون غالب ایجاد گردیده، مسؤول تشکیل و نظارت بر کمیته‌های فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی تحت پوشش خود و سایر وظایف محوله می‌باشد.

2.1. کمیته فرعی جوانب اخلاقی: کمیته فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی در پوهن‌خ‌ی‌ها، شفاخانه کادری و کلینیک‌ها و به عنوان نخستین سطح بررسی اخلاقی طرح‌های تحقیقی تشکیل می‌شود.

3.1. عضو کمیته: فردی که به اعتبار سمت خود عضو کمیته شده و با پایان یافتن سمت اش، عضویت آن ملغاً می‌گردد.

4.1. پیش‌نهاد/طرح پژوهشی: سند متضمن پیش‌نهاد تحقیق، حاوی اطلاعات و شرح عملیات علمی، فنی و فیزیکی

ترتیب داده‌شده با هدف نیل به یک‌دست‌آورد یا نتیجه مادی یا غیرمادی معقول، طی یک برنامه‌ریزی مدون و دقیق است. پیش‌نهاد پژوهشی باید توسط یک مرجع علمی معتبر تأیید شده باشد.

5.1. مصوبه اخلاقی: نامه‌یی است که توسط رئیس کمیته جوانب اخلاقی مبنی بر تصویب طرح پژوهشی و ملاحظات اخلاقی آن در کمیته جوانب اخلاقی، به محقق ارائه می‌شود.

6.1. حمایت‌کننده تحقیق: شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا بخشی از بودجه یا نیروی انسانی تحقیق، تجهیزات، امکانات و سایر

نیازهای طرح پژوهشی را تأمین می‌کند.

7.1. شرکت‌کننده گان/آزمودنی: به همه آن چه، به جز از مجریان امور، که در یک پژوهش جای گاهی دارند، شرکت‌کننده گفته می‌شود: پاسخ‌گوها، مصاحبه‌شونده‌ها، مشاهده‌شونده‌ها، و سایر شرکت‌کننده گان در حوزه طبابت.

این‌ها را آزمودنی می‌گویند: داوطلب سالم، مریض، کاربر، بسته‌گان متوفی، صاحب حرفه، هر شرکت‌کننده دیگر و اشخاصی که بر اساس پیش‌نهاد پژوهشی، توافق یا به موجب مقررات در تحقیق شرکت می‌کنند و تحقیق نزد آن‌ها با اطلاعات مربوط به آن‌ها یا با مواد بیولوژیک انجام می‌شود.

8.1. محقق یا مجری مسئول: فرد معینی که مسئولیت طراحی، هدایت، انجام تحقیق و حفظ حریم اخلاقی در تحقیق را بر عهده دارد و با امضای قرارداد تحقیقی، مسئولیت حقوقی اجرای طرح را می‌پذیرد. هرگاه مجریان اصلی چند نفر باشند، حتا در فرض تساوی حقوق، کماکان باید یک‌نفر شخص حقیقی از میان آنان به عنوان مجری مسئول تحقیق (محقق) در پیش‌نهاد ارائه‌شده، معین و معرفی شود.

9.1. مطالعات بین‌المللی: مطالعاتی که به صورت مشترک با مؤسسات دولتی یا غیردولتی و مؤسسات و سازمان‌های بین‌المللی یا سازمان‌های سایر کشورها انجام می‌گیرد. مطالعاتی که به صورت مادی یا معنوی توسط سازمان‌ها و مؤسسات بین‌المللی مورد حمایت قرار می‌گیرد در زمره مطالعات بین‌المللی است.

10.1. مطالعات چندمرکزی: مطالعات چندمرکزی‌یی که تمام مراکز تحت نظارت یک کمیته پوهنتون باشند.

11.1. مطالعات کارآزمایی کلینیکی: مطالعاتی که در آن بخش‌های عملی و کاربردی انجام‌شده کارهای میدانی و آزمایش‌گاهی را شامل می‌گردد: این گونه مطالعات در حوزه طبابت شامل ادویه و تجهیزات طبی یا روش تداوی جدیدی شده که بر روی آزمودنی انسانی آزمایش می‌گردد.

12.1. مرکز ثبت: مرکز و وسیله الکترونیکی‌یی است که تمام پژوهش‌ها، اعم از نظری و عملی، در آن ثبت می‌گردد.

13.1. گندهای اخلاقی: مجموعه مقررات، الزامات یا راهنماهای اخلاقی‌یی است که بر اساس ملاحظات اخلاقی از سوی مقام صلاحیت‌دار ابلاغ می‌شود.

14.1. اصول بهینه: اصول بهینه (GCP) Good Clinical Practice معیارهای بین‌المللی پذیرفته‌شده، جهت انجام مطالعات آزمایش‌گاهی و کارآزمایی کلینیکی می‌باشد.

15.1. تصویب: اعلام کتبی و نظر کمیته جوانب اخلاقی (تأیید/تصویب، رد/عدم تصویب، و بازنگری / تجدیدنظر)

16.1. تعارض یا اشتراک منافع: شرایط مادی یا معنوی بی که ممکن است نظر افراد را تحت تأثیر قرار داده، منجر به تصمیم گیری و نتیجه گیری بی طرفانه به موضوع نشود: تعارض یا اشتراک منافع ممکن است در ارتباط با محقق، حمایت کننده مالی، اعضای کمیته جوانب اخلاقی و سایر اجزای تحقیق پیش آید: مصادیق تعارض یا اشتراک منافع باید در تمام مستندات مربوط به صورت واضح بیان گردد.

17.1. مرجع علمی معتبر: کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی و شورای علمی پوهنتون است که بر اساس مقررات در پوهنتون تشکیل می شوند و طرح های تحقیقی را از نظر ضرورت اجرا، روش انجام تحقیق و سایر ملاحظات علمی و فنی بررسی می نمایند.

18.1. رعایت دقت و حفظ حقوق خواننده: پژوهش گر موظف است استناد خویش را با دقت و با ذکر جزئیات کامل انجام دهد. در صورتی که فردی در اثر خود از ایده ها و اندیشه های دیگران استفاده کند، باید حقوق پدیدآورنده گان را در تولید اثر خود رعایت کرده، مرتکب دست برد و سرقت علمی نگردد.

19.1. صداقت و امانت داری: پژوهش گر مکلف است در اثر علمی خود بی طرفی را حفظ کرده، در خصوص ارائه اطلاعات با حفظ امانت داری با راست گویی و صداقت عمل کند. نویسنده نمی تواند حقایق را کتمان کرده، خلاف حقیقت چیزی را بنویسد، در صورتی که چنین نماید حقوق خواننده گان را در دانستن حقیقت ماجرا ضایع کرده است.

20.1. ارجاع دهی کامل: پژوهش گر در خصوص ارجاع دهی باید عناصر استنادی را با جزئیات کامل ارائه کند تا امکان بازیابی منبع برای خواننده گان میسر باشد: محقق در ارجاع دهی به یک منبع نباید چنان رفتار کند که به اصالت و استقلال آن خدشه وارد شود.

بخش دوم: کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون

ماده 2: صلاحیت های کمیته جوانب اخلاقی

۱. بررسی و تأیید تأسیس کمیته های جوانب اخلاقی فرعی؛
۲. رسیده گی به اعتراض نسبت به تصمیمات کمیته های جوانب اخلاقی فرعی؛
۳. پاسخ به پرسش ها و حمایت و توانمندسازی کمیته های جوانب اخلاقی فرعی؛
۴. نظارت بر فعالیت های کمیته های جوانب اخلاقی فرعی؛
۵. برنامه ریزی و توانمندسازی اعضای هیئت علمی، محققان و دانش جویان در زمینه اخلاق در تحقیق؛
۶. بررسی و تصویب اخلاقی طرح های پژوهشی با موضوعات مختلف تئوریک و عملی؛

۷. بررسی پیشنهادها و پژوهشی ارجاع شده از سوی کمیته های فرعی جوانب اخلاقی به دلیل تعارض یا اشتراک منافع؛

۸. تدوین و اجرای برنامه راهبردی و عملیاتی جهت توسعه اخلاق در تحقیقات علمی؛

۹. انحلال کمیته جوانب اخلاقی فرعی در صورت عدم رعایت مقررات و معیارهای لازم توسط کمیته تحت پوشش؛

۱۰. ارزیابی مقالات از نظر اعتبار ملی و بین المللی؛

تبصره: کمیته جوانب اخلاقی می تواند صلاحیت خود را در بررسی طرح های پژوهشی به یک یا چند کمیته فرعی توان مند واگذار نماید.

ماده ۳: اعضای کمیته جوانب اخلاقی

(۱) کمیته دارای نه عضو به شرح زیر است:

۱. رئیس کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون؛

۲. مشاور علمی پوهنتون؛

۳. یک تن از استادان فاکولته طب معالجه وی علاقه مند به اصول اخلاقی در طبابت؛

۴. یک تن حقوق دان صاحب آثار معتبر علمی؛

۵. یک تن روحانی آشنا به امور اخلاق پژوهشی از نگاه اسلام؛

۶. یک تن از استادان برجسته فاکولته طب دندان؛

۷. یک تن از اعضای با اعتبار جامعه مدنی؛

۸. یک تن از استادان برجسته فاکولته اقتصاد؛

۹. یک تن از استادان برجسته کامپیوتر ساینس.

تبصره: محقق عضو کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون باید ترجیحاً دارای درجه تحصیلی دکتورا یا ماستری باشد.

(۲) در کمیته جوانب اخلاقی لازم است حداقل دوتن از بانوان عضویت داشته باشند.

(۳) در صورت صلاح دید اعضا، کمیته جوانب اخلاقی می تواند، برای جلسات خاص، از اشخاص باصلاحیت

جامعه، به عنوان مشاور، جهت ارائه نظرات و بدون حق رأی، دعوت به عمل آورد.

(۴) معاون پژوهشی، امور فرهنگی و ارتباطات، آمر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون است.

(۵) عضویت اشخاصی که به اعتبار سمت خود عضو کمیته می باشند، به محض پایان یافتن سمت، عضویت -

شان ملغای می شود.

ماده 4: نحوه انتصاب اعضای کمیته

1. اعضای کمیته توسط آمر کمیته پیش نهاد و توسط شورای علمی پوهنتون تأیید می گردد. مدت عضویت اعضای انتخابی در کمیته سه سال و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.
2. آمر کمیته موظف است حداکثر ظرف دوماه پس از پایان عضویت یا استعفا عضو، جایگزین وی را با در نظر داشت مواد این طرزالعمل پیش نهاد نماید.

ماده 5: شرایط عضویت اعضا

1. اعضا باید دوره های مرتبط با اخلاق در تحقیق را گذرانده و مهارت های لازم به منظور تجزیه و تحلیل امور و برقراری ارتباط با دیگران برای کارگروهی را دارا باشند.
2. عضو باید نسبت به شرایط عضویت و فعالیت در کمیته ها، شرایط لازم، انتشار نام و نام خانوادگی، تشریفات، انتصاب، جایگزینی، عزل، استعفا و مدت زمان عضویت و تعارض یا اشتراک منافع و جزییات مربوط به آن آگاه باشد و موافقت خود را کتباً اعلام و امضا کند.

ماده 6: دبیر کمیته

- (1) یک تن از پژوهشگران، که کارهای تحقیقی زیادی انجام داده، با ملاحظات اخلاقی در پژوهش های علمی آشنا باشد، به پیش نهاد آمر کمیته اخلاق و با اکثریت آرای اعضای کمیته، به عنوان دبیر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون گماشته می شود.
- (2) وظایف دبیر کمیته عبارت اند از:
 1. اداره جلسات کمیته در غیاب آمر،
 2. تنظیم دستور کار، صورت جلسات، دعوت و حضور و غیاب اعضا، تعیین و دعوت از مشاوران، مکاتبات، امضای مصوبات و اخذ فورم امضا شده بیان تعارض یا اشتراک منافع اعضا.

ماده 7: تشکیل جلسات کمیته

1. اعضای کمیته باید پیش از جلسه، زمان کافی برای بررسی اسناد مربوطه داشته باشند.
2. تمام اعضای کمیته باید شخصاً در جلسات حضور یابند.
3. حضور آمر یا دبیر کمیته برای رسمیت یافتن جلسه ضروری است.
4. جلسات باید با رعایت حد اعلای محرمانه و حسن نیت و بدون هرگونه تعارض یا اشتراک منافع تشکیل شود.
5. چنان که هر یک از اعضای کمیته با مجری مسئول، حامی مالی یا سایر مجریان طرح، تعارض یا اشتراک منافع داشته باشند، باید مراتب را اعلام کنند؛ در این صورت آن عضو فاقد حق رأی در تصویب یا رد آن

طرح پژوهشی خواهد بود و هنگام بررسی طرح پژوهشی وی، باید خود پیش‌نهادکننده پژوهش جلسه کمیته را ترک کرده، در جلسه حضور نداشته باشد.

تبصره 1: اعضای کمیته در هر جلسه لازم است فوراً ضمیمه مربوط به بیان تعارض یا اشتراک منافع را امضا نمایند.

حدنصاب لازم برای تشکیل و رسمیت یافتن جلسات کمیته، حضور نصف به علاوه یک کل اعضای کمیته است. حد نصاب رأی‌گیری دوسوم اعضای حاضر می‌باشد.

تبصره 2: هرگاه جلسه از حد نصاب مقرر برای رأی‌گیری خارج شود، طرح پژوهشی مربوط باید در جلسه بعدی مجدداً به رأی گذاشته شود.

در هر جلسه کمیته، باید صورت جلسه توسط آمر یا دبیر کمیته تنظیم و به امضای حاضران در آن جلسه رسانده شود.

۶. درج موارد زیر در صورت جلسات کمیته ضروری است:

1. تاریخ تشکیل جلسه به روز، ماه و سال، ساعت و مدت برگزاری جلسه، محل تشکیل جلسه، نام و نام خانوادگی تدوین‌کننده گزارش، نام و نام خانوادگی و عنوان حاضران و غایبان جلسه.
2. اطلاعات مهم شناسایی راجع به تصمیمات کمیته‌های فرعی که مورد اعتراض قرار گرفته‌اند؛ شامل شماره طرح، عنوان کامل طرح، نوع تحقیق و نام و نام خانوادگی مجری تحقیق و وابسته‌گی مؤسساتی و شماره و نام مرجع تأییدکننده علمی طرح پژوهشی یا تغییرات در طرح پژوهشی (نظریه کمیته فرعی به طور کامل ذکر گردد).
3. سایر بحث‌های جلسات کمیته جوانب اخلاقی، موضوع و جزئیات بحث و تصمیم‌های اتخاذشده.
4. نام و نام خانوادگی اعضای کمیته با ذکر رتبه علمی، درجه تحصیل و سمت آن‌ها در کمیته جهت امضای اعضا.

۷. نظر موافقان و مخالفان باید در صورت جلسه درج و با حفظ محرمانه نگه‌داری شود.

۸. ارائه نظرات کتبی اعضای غایب نیز برای روشن‌سازی بحث و گفت و گو مجاز است، اما فقط آن اعضایی که در جلسه کمیته شرکت نموده‌اند، حق رأی دارند. نظرات کتبی اعضای غایب در جلسه، قرائت و به صورت جلسه ضمیمه می‌شود.

ماده 8: رسیده گی به اعتراضات و شکایات

(۱) هر طرح پژوهشی، ادعا یا گزارش هم چنین اعتراض به تصمیمات کمیته های فرعی، باید در کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون حداکثر ظرف سی روز کاری از تاریخ تسلیم، مورد بررسی قرار گرفته و پاسخ آن ابلاغ شود.

(۲) درخواست ها و مکاتبات با کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون، باید توسط **مجری مسؤول** طرف اعتراض ارائه شود. کمیته می تواند از مجری مسؤول بخواهد به سؤالات مورد نظر کمیته پاسخ دهد.

(۳) برای هر اعتراضی که توسط کمیته بررسی و تصویب می شود، سندی متضمن مندرجات زیر صادر خواهد شد:

1. نام و نام خانواده گی مجری مسؤول یا شخص معترض؛
 2. عنوان طرح و مشخصات طرح پژوهشی؛
 3. تاریخ دریافت اعتراض؛
 4. خلاصه اعتراض؛
 5. نتیجه بررسی کمیته به صورت قبول یا رد طرح پژوهشی یا پاسخ به اعتراض؛
 6. امضای دبیر؛
 7. فهرست اعضای کمیته که در آن جلسه در تصمیم گیری مشارکت داشته اند.
- (۴) تصمیم کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی پوهنتون در خصوص اعتراض به تصمیم کمیته فرعی، قطعی و غیرقابل اعتراض است.
- (۵) مجری مسؤول یا هر فرد ذی نفع می تواند به تصمیم کمیته در خصوص طرح های پژوهشی ارایه یافته به کمیته اعتراض نماید. اعتراض کننده باید اعتراض خود را ظرف مدت سی روز کاری از تاریخ دریافت تصمیم کمیته، همراه مدارک لازم و توضیحات کمیته در خصوص علل رد طرح پژوهشی و پاسخ متقاضی بررسی مجدد به آنها، به صورت مکتوب به دبیر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون تسلیم کند.

ماده 9: بودجه کمیته

هزینه کمیته از هزینه هایی که پوهنتون برای تحقیقات در نظر می گیرد، پرداخت می شود.

ماده 10: گزارش های کمیته

(۱) حداکثر ظرف سه ماه پس از پایان سال، کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون باید گزارش سالانه خود را به معاون پژوهشی و امور فرهنگی و ارتباطات پوهنتون ارائه کند.

(۲) گزارش کمیته باید شامل اطلاعات زیر باشد:

۱. نام، وابسته گی و مشاغل اعضای کمیته؛

۲. تعداد و تاریخ جلسات برگزار شده؛
۳. فهرستی از طرح‌های بررسی شده و ذکر نوع طرح و تصمیم‌های اتخاذ شده (تعداد طرح دریافتی، انواع طرح، تعداد طرح مصوب و رد شده)؛
۴. تاریخ پذیرش تقاضا تا تصمیم نهایی در مورد هر درخواست یا اعتراض؛
۵. آموزش‌های انجام شده توسط کمیته و اعضای آن؛
۶. سایر مباحث و تصمیمات اتخاذ شده؛
۷. گزارش پیشرفت برنامه‌های راهبردی و عملیاتی اخلاق در تحقیق؛
۸. خلاصه گزارش فعالیت کمیته‌های فرعی تحت پوشش.

بخش سوم: کمیته‌های فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی

ماده 11: تشکیل کمیته‌های فرعی

- (۱) هر پوهنچی که دارای حداقل هشت تن محقق با درجه دکترا و ماستری باشد، می‌تواند با تأیید کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون، به تشکیل یک کمیته فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی اقدام کند.
- (۲) چند مرکز یا مکان تحقیقی می‌توانند به صورت مشترک، با موافقت کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون به تشکیل یک کمیته فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی اقدام نمایند.
- (۳) تأمین فضای فیزیکی و تجهیزات لازم اداری کمیته به عهده پوهنتون خواهد بود.
- (۴) پوهن‌چی متقاضی تأسیس کمیته فرعی باید درخواست خود را همراه ترکیب اعضای پیش‌نهادی و همراه با توجیه کافی در خصوص نیاز به تشکیل کمیته فرعی به آمر کمیته جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی اعلام کند. کمیته ضمن بررسی ضرورت تشکیل کمیته فرعی، در صورت احراز شرایط، موافقت خود را با تشکیل کمیته فرعی، توسط آمر کمیته اعلام می‌دارد.
- (۵) در حالتی که ظرفیت تشکیل کمیته فرعی وجود نداشته باشد، بر اساس این طرز العمل، وظایف و فعالیت‌های کمیته فرعی جوانب اخلاقی، توسط کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون انجام خواهد شد.

ماده 12: صلاحیت کمیته فرعی

- تمام طرح‌های پژوهشی ابتدا در کمیته فرعی بررسی شده و با ذکر دلایل موافق و مخالف به کمیته مرکزی ارسال می‌شوند؛
- سپس در کمیته مرکزی مجدداً بررسی و در مورد آن‌ها تصمیم گرفته می‌شود؛ یعنی یا پذیرفته می‌شوند یا رد می‌گردند، اما پوهن‌چی‌های که از این کمیته برخوردار نیستند، می‌توانند طرح‌های پژوهشی خویش را مستقیماً به کمیته جهت تصویب ارسال نمایند.

ماده 13: اعضای کمیته فرعی

(۱) کمیته فرعی متشکل از هفت تن عضو و شامل افراد زیر است:

۱. رئیس پوهنهی یا آمر یکی از دیپارتمنتها؛
۲. یک تن روحانی آشنا با اخلاق پژوهشی از نگاه اسلام؛
۳. یک تن حقوق دان؛
۴. یک تن اقتصاد دان؛
۵. یک تن از جامعه مدنی که فعالیت هایش با گرایش کمیته هم سویی داشته باشد؛
۶. یک تن از محققان برجسته در راستای گرایش کمیته؛
۷. یکی از استادان صاحب آثار در رشته تخصصی کمیته.

(۲) عضویت حداقل یک تن از بانوان در کمیته فرعی اخلاق تحقیق ضروری است.

(۳) مشاوران کلیه افراد مرتبط با موضوع طرح، می توانند در جلسه، با صلاح دید اعضای کمیته، توسط دبیر کمیته جهت شرکت در جلسه کمیته فرعی و اظهار نظر بدون حق رأی دعوت شوند.

ماده 14: نحوه انتصاب اعضای کمیته فرعی

(۱) مدیر کمیته فرعی به پیشنهاد آمر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون و با تأیید شورای علمی پوهنتون به این سمت منصوب می شود.

(۲) مدیر کمیته فرعی موظف است اعضای کمیته فرعی جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی را به آمر کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون پیشنهاد نماید.

(۳) مدیر کمیته حداکثر ظرف دوماه، پس از لغو عضویت یا استعفای عضو، جایگزین وی را با در نظر داشت مواد این

طرز العمل پیشنهاد و با تأیید کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون منصوب می نماید.

ماده 15: شرایط عضویت اعضای کمیته فرعی

(۱) دوره عضویت اعضای کمیته های فرعی، سه سال و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

(۲) در صورت عدم رعایت مقررات کمیته جوانب اخلاقی توسط هر یک از اعضا، برکناری عضو مربوطه توسط مدیر کمیته فرعی، با رأی اکثریت اعضا مقدور است.

(۳) عضو باید واجد مدارک و مدارج علمی و شغلی (مستند به سند رسمی) مقرر در این طرز العمل باشد.

(۴) عضو باید حتی المقدور در حوزه اخلاق در تحقیق شناخته شده باشد و تمایل و علاقه کافی به اخلاق پژوهشی و مشارکت در مباحث مرتبط با تحقیقات داشته باشد.

(۵) عضو باید دوره‌های مرتبط با اخلاق در تحقیق را، که مقام صلاحیت‌دار برگزار یا تأیید کرده، گذرانده و مهارت‌های لازم به منظور تجزیه و تحلیل امور و برقراری ارتباط با دیگران برای کار دسته‌جمعی در گروه را دارا باشد.

(۶) عضو باید موافقت خود را با انتشار نام و نام خانواده‌گی و شغل اصلی خود در صورت جلسات، مصوبات، گزارش‌ها و... اعلام کند.

(۷) عضو باید سمت خود و شرایط عضویت و فعالیت در کمیته‌ها را بپذیرد و جلسات کمیته باید با رعایت حد اعلای محرمیت و حسن نیت و به دور از هرگونه تعارض یا اشتراک منافع تشکیل شود.

ماده 16: مدیر کمیته فرعی

(۱) مدیر کمیته فرعی، در اولین جلسه، بر بنیاد تجربه کاری، یک‌تن آشنا به ملاحظات اخلاقی در تحقیقات علمی را، با اکثریت آراء، به عنوان دبیر کمیته انتخاب می‌نماید.

(2) وظایف دبیر کمیته فرعی عبارت اند از:

(۱) اداره جلسات کمیته در غیاب مدیر؛

(۲) تنظیم دستور کار، صورت جلسات، دعوت و حضور و غیاب اعضا، تعیین و دعوت از مشاوران، مکاتبات و اخذ فورم امضا شده، بیان تعارض یا اشتراک منافع اعضا؛

تبصره: در صورتی که دبیر کمیته از اعضای کمیته فرعی انتخاب شده باشد، در جلسات کمیته حق رأی خواهد داشت. دبیر کمیته فرعی باید درخواست رسیده‌گی را از مجری مسؤول یا نماینده رسمی وی بپذیرد. کمیته فرعی می‌تواند برای بررسی طرح پژوهشی از مجری مسؤول بخواهد تا به سؤالات مورد نظر کمیته پاسخ دهد.

ماده 17: تشکیل جلسات کمیته فرعی

(۱) اعضای کمیته فرعی باید شخصاً در جلسات حضور یابند. حضور مدیر کمیته برای رسمیت یافتن جلسه ضروری است.

(2) اعضای کمیته فرعی باید برای بررسی اسناد مربوط، پیش از جلسه زمان کافی داشته باشند. لازم است تا تغییرات به تأیید کمیته اخلاق رسیده و به مجری اعلام گردد.

(3) حدنصاب لازم برای تشکیل و رسمیت یافتن جلسات کمیته فرعی، نصف به علاوه یک کل اعضا (حداقل پنج تن) است. حدنصاب رأی‌گیری دوسوم اعضای حاضر می‌باشد.

(4) در هر جلسه کمیته فرعی، باید صورت جلسه توسط مدیر کمیته، تنظیم و به امضای حاضران در آن جلسه رسانده شود. صورت جلسه باید شامل مندرجات زیر باشد:

۱. تاریخ تشکیل جلسه به روز، ماه و سال، ساعت و مدت برگزاری جلسه، محل تشکیل جلسه، نام و نام خانواده‌گی تدوین‌کننده صورت جلسه، نام و نام خانواده‌گی حاضران و غایبان جلسه و تعداد طرح‌های مصوب و رد شده.

۲. اطلاعات مهم شناسایی شامل شناسه (کد) طرح، عنوان کامل طرح، نوع تحقیق، نام و نام خانوادگی مجری تحقیق و شماره و نام مرجع تأییدکننده علمی طرح پژوهشی یا تغییرات در طرح پژوهشی، باید به طور کامل ذکر گردد. در صورتی که طرح مورد نظر، پایان نامه دانش جویی باشد، ذکر مقطع پایان نامه، نام و نام خانوادگی دانش جو و استاد راهنما نیز الزامی است.
۳. در مواردی که طرح در جلسات قبل عنوان و مجدداً به کمیته ارسال شده باشد، علاوه بر اطلاعات شناسایی مجری و طرح پژوهشی (بند قبل) تاریخ و شماره جلسیه که قبلاً طرح در آن بررسی شده- است نیز ذکر شود.
۴. موضوعات اخلاقی، شرایط، توصیه ها و تصمیمات کمیته و ذکر نظرات موافق و مخالف در خصوص هر طرح حتمی است.
۵. سایر بحث های جلسات کمیته جوانب اخلاقی، با ذکر موضوع و تصمیم های اتخاذ شده.
۶. در انتها نام و نام خانوادگی اعضای کمیته و سمت آن ها در کمیته جوانب اخلاقی درج شده و توسط اعضا امضا گردد.

(5) کمیته فرعی باید تمامی مستندات و مدارک ارائه شده از سوی مجری مسؤول و گزارش های واصله و صورت جلسات خود را حداقل به مدت ده سال نگهداری کند.

ماده 18: نحوه رسیدگی به طرح ها

۱. طرح پژوهشی توسط نامه رسمی از آدرس دیپارتمنت مربوطه به کمیته فرعی جوانب اخلاقی ارسال می شود.
۲. هر طرح پژوهشی، درخواست، ادعا یا گزارش مرتبط با شرح وظایف و اختیارات کمیته فرعی، باید حداکثر تا بیست و پنج روز کاری از تاریخ تسلیم، مورد بررسی قرار گرفته و پاسخ آن ابلاغ شود.
۳. چنان که هر یک از اعضای کمیته فرعی با مجری مسؤول، حامی طرح یا سایر معریان، تعارض یا اشتراک منافع داشته باشند، باید مراتب را اعلام کنند. چنین عضوی در تصویب یا رد آن طرح پژوهشی فاقد حق رأی خواهد بود.

تبصره 1: طرح های پژوهشی که مجری مسؤول آن، یکی از اعضای کمیته فرعی باشد، نباید در کمیته فرعی مورد بررسی قرار گیرد. این طرح های پژوهشی باید جهت بررسی به کمیته فرعی دیگری و یا به کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون ارسال شود.

تبصره 2: در هر جلسه لازم است فورم بیان تعارض یا اشتراک منافع، برای طرح های مورد بررسی، توسط اعضای کمیته امضا شود.

۴. رد طرح پژوهشی یا تقاضای تغییر و اصلاح آن باید با ذکر دلیل به اطلاع مجری مسؤول طرح رسانده شود.
۵. مجری مسؤول می‌تواند پس از انجام اصلاحات، طرح پژوهشی را جهت بررسی مجدد به کمیته فرعی تقدیم کند.
۶. در صورتی که پس از تصویب طرح پژوهشی در کمیته جوانب اخلاقی، تغییراتی در طرح پژوهشی صورت گیرد، مجری مسؤول ملزم است تغییرات صورت گرفته را به کمیته جوانب اخلاقی اعلام نماید.
۷. ارائه نظرات کتبی اعضای غایب نیز برای روشن‌سازی بحث و گفت و گو مجاز است، اما فقط آن اعضای که در جلسه کمیته فرعی شرکت نموده‌اند، حق رأی دارند. نظرات کتبی اعضای غایب در جلسه قرائت و به صورت جلسه ضمیمه می‌شود.
۸. در طرح‌های تحقیقی چندمرکزی، که در چند پوهنتون اجرا می‌شوند، تصویب طرح پژوهشی در کمیته فرعی حداقل دوبرگزار هم‌کار در طرح ضروری است.
- تبصره:** در طرح‌های تحقیقی‌یی که توسط چند مرکز انجام می‌شود، اگر تمام مراکز هم‌کار تحت نظر یک کمیته جوانب اخلاقی پوهنتون باشند، تصویب طرح در یک کمیته فرعی کافی است.
۹. کمیته جوانب اخلاقی فرعی می‌تواند برای تسریع در امور، پاسخ‌گویی به مجریان طرح‌ها، کارگروهی را به منظور بررسی اولیه و غربال‌گری طرح‌ها تعیین نماید.
۱۰. تعداد اعضای کارگروه غربال‌گری سه‌تن می‌باشند که با حکم مدیر کمیته منصوب می‌شوند. یکی از سه‌عضو تعیین شده به عنوان مسؤول کارگروه غربال‌گری منصوب شده و مسؤولیت هم‌آهنگی فعالیت‌های گروه و تهیه صورت‌جلسات را به عهده خواهد داشت.
۱۱. اعضای کارگروه غربال‌گری باید تمام طرح‌های رسیده به کمیته را مطالعه و بررسی کرده، حداکثر سه هفته پس از تاریخ وصول نظر خود را به دبیر کمیته، اعلام کنند.
۱۲. تمام مصوبات کارگروه غربال‌گری باید در نخستین جلسه کمیته، به اطلاع و تأیید کمیته فرعی جوانب اخلاقی برسد.
۱۳. برای هر طرح پژوهشی‌یی که توسط کمیته فرعی بررسی و تصویب می‌شود، یک مصوبه کمیته جوانب اخلاقی صادر و به مجری مسؤول طرح پژوهشی ارسال می‌شود.
۱۴. مصوبه برای هر طرح پژوهشی باید جزئیات زیر را شامل باشد:
 - 1- مشخصات کمیته فرعی تصویب‌کننده طرح پژوهشی؛
 - 2- نام و نام خانوادگی و اطلاعات مجری مسؤول، حامی مالی طرح؛
 - 3- شناسه یا کد مصوبه کمیته؛
 - 4- عنوان تحقیق؛

- 5- تاریخ دریافت آخرین ویرایش طرح پژوهشی؛
- 6- تاریخ رسیده گی؛
- 7- نتیجه بررسی کمیته (قبول یا رد)؛
- 8- فهرست مستنداتی که جهت بررسی طرح پژوهشی مورد بررسی قرار گرفته است؛
- 9- هرگونه توضیح جهت پی گیری و ارسال گزارش های لازم در طول اجرای طرح؛
- 10- امضای مدیر یا دبیر کمیته.

ماده 19: بودجه کمیته فرعی

هزینه کمیته های فرعی توسط پوهنتون تأمین می شود.

ماده 20: گزارش های کمیته فرعی

(۱) حداکثر ظرف یک ماه پس از پایان سال، کمیته فرعی باید گزارش سالانه خود را آماده و به کمیته

جوانب اخلاقی

پوهنتون ارائه نماید.

(۲) گزارش کمیته های فرعی باید شامل اطلاعات زیر باشد:

۱. نام و مشاغل اعضای کمیته؛
۲. وضعیت حضور و غیاب اعضای کمیته در جلسات؛
۳. تعداد و تاریخ جلسات برگزار شده؛
۴. فهرست طرح های پژوهشی بررسی شده و تصمیم های اتخاذ شده شامل رد یا تصویب هر طرح پژوهشی؛
۵. تاریخ پذیرش تقاضا و تاریخ اتخاذ تصمیم نهایی در مورد هر درخواست؛
۶. آموزش های انجام شده توسط کمیته و اعضای آن؛
۷. سایر مباحث و تصمیمات اتخاذ شده؛
۸. تفسیر فعالیت سالانه کمیته؛
۹. بودجه سالانه و هزینه های کمیته؛
۱۰. سایر فعالیت های کمیته.

بخش چهارم: اصول کلی ناظر بر کمیته‌های جوانب اخلاقی

ماده 21: کمیته‌های جوانب اخلاقی در تحقیقات علمی باید با رعایت انصاف و بی‌طرفی، طرح‌های پژوهشی را در همه بخش‌ها، با توجه به وضعیت اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مسایل فرهنگی‌یی که در تعالی و ترقی و به‌بود جامعه مؤثر هستند، مورد بررسی قرار داده، در راستای هر طرح، به گونه مشخص اظهار نظر نماید.

ماده 22:

در طراحی و اجرای طرح‌های تحقیقی باید هنجارهای پذیرفته‌شده اخلاق در تحقیق (به ویژه اصل احترام به کرامت ذاتی انسان‌ها، عدم تبعیض علیه گروه‌های خاصی از افراد، توجه و حساسیت برای مراقبت از گروه‌های آسیب‌پذیر، فواید و مضرات احتمالی تحقیق برای اشتراک‌کننده-گان/آزمودنی‌ها و سایر انسان‌ها، موجودات زنده و محیط زیست، توزیع عادلانه فواید و ضررهای احتمالی تحقیق، حفظ اطلاعات و اسرار اشتراک‌کننده گان /آزمودنی‌ها به شکل محرمانه و احترام به حریم خصوصی و حقوق شهروندی افراد، احترام به تصمیمات آگاهانه و پرهیز از اعمال هرگونه اجبار و تهدید، هم‌چنین رعایت تمام کدها و رادنامهای اخلاقی) موردتوجه قرار گیرد. در انجام تحقیق، منافع ناشی از تحقیق به طور متعارف و معقول باید از ضررهای آن بیش‌تر بوده، این منافع و مضار، منصفانه و عادلانه بین تمامی طرف‌های ذی‌ربط از جمله شرکت کنندگان و جامعه تقسیم شود. در صورتی که منافع تحقیق قابل محاسبه نباشد، ضرر تحقیق باید بسیار کم و با نظر کمیته جوانب اخلاقی قابل اغماض باشد. اشتراک‌کننده گان /آزمودنی‌های انسانی باید جهت شرکت در تحقیق، رضایت کامل داشته، فرم رضایت‌مندی را تکمیل کرده و به صورت آزادانه و داوطلبانه در تحقیق سهیم شوند. هم‌چنین باید حد اعلای محرمیت در اجرا و گزارش نتایج طرح‌های تحقیقی رعایت گردد. کمیته جوانب اخلاقی پس از تصویب طرح پژوهشی نیز با هدف حفظ کرامت انسانی، در تمام مدت اجرای تحقیق، بر آن نظارت اخلاقی مستمر داشته باشد و در هر زمان که تشخیص دهد محقق از رعایت شرایط اخلاقی مندرج در مصوبه عدول کرده، می‌تواند تصویب خود را در مورد ادامه تحقیق یا انتشار یافته‌های ناشی از آن یا به کارگیری دست‌آوردهای آن، به صورت مطلق یا مقید لغو نماید.

ماده 23: کمیته‌های جوانب اخلاقی باید در بررسی و تأیید طرح‌ها از رعایت موارد زیر اطمینان حاصل کنند:

- ۱- معیارها و کدهای اخلاقی در تحقیق (عمومی و اختصاصی) قبل، هنگام اجرا و پس از پایان تحقیق، زمان ارائه مقاله و انتشار نتایج؛
- ۲- برقراری ارتباط کلامی و عملی مناسب میان تمام اجزای انسانی تحقیق، با توجه به قومیت‌های مختلف کشور؛
- ۳- وجود تأیید توسط یک مرجع علمی معتبر؛

- ۴- صلاحیت علمی مجری مسؤول و محققان هم کار تحقیق؛
- ۵- اصول اخلاقی در ارتباط با محقق و حامی مالی، مانند بیان هرگونه تعارض یا اشتراک منافع؛
- ۶- عدم تحمیل هزینه اضافی به اشتراک کننده گان/آزمودنی ها صرفاً به دلیل مشارکت و هم کاری در تحقیق؛
- ۷- اصول محرمانه در اجرا و گزارش نتایج تحقیق؛
- ۸- شرایط مطالعه بر روی گروه های آسیب پذیر؛
- ۹- امکان جبران خسارت، از زمان شروع تحقیق.

ماده 24:

کمیته می تواند در راستای دستیابی به اهداف خود، با شرکت کننده گان، محققان، حامیان مالی، کارمندان، و بخش های مختلف به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، ارتباط لازم را برقرار کند.

ماده 25:

کمیته باید طرح پژوهشی یا تغییرات اعلام شده در مورد یک طرح پژوهشی مصوب را به موقع و با استقلال رأی، از نظر اخلاقی بررسی نماید و نظر نهایی خود را در خصوص طرح پژوهشی اعلام نماید. اگر تصویب اخلاقی طرح پژوهشی توسط کمیته اخلاقی، موقوف به بررسی و شناخت ماهیت علمی تحقیق باشد، کمیته علاوه بر اخذ نظر یک مرجع علمی معتبر، می تواند بررسی های لازم را انجام دهد. عدم تصویب صریح، رد تلقی می شود. تصویب نمی تواند مشروط باشد. کمیته می تواند جهت تصویب، تغییراتی را در طرح پژوهشی درخواست نماید و پس از اعمال تغییرات مورد نظر کمیته، توسط مجری مسؤول، طرح پژوهشی باید به تصویب کمیته جوانب اخلاقی برسد. کمیته در تصمیم گیری، باید مستقل از تأثیرات سیاسی، سازمانی، حرفه ای و اقتصادی و با پرهیز از هر شکل از تعارض یا اشتراک منافع عمل نماید. امور فوق برحسب ماده های ذکر شده و مطابق با سطح کمیته ها اعمال می شود.

ماده 26:

هر یک از اعضای کمیته جوانب اخلاقی، محققان یا هم کاران محققان باید در صورت آگاهی از هرگونه نقص یا اشکال احتمالی در تحقیقات آن را به مسؤول کمیته جوانب اخلاقی تصویب کننده گزارش نمایند. این کمیته نیز باید مراتب مذکور را به مقام صلاحیت دار منعکس نماید.

این طرز العمل در ۴ بخش، ۲۶ ماده و ۸ تبصره در جلسه شورای علمی پوهنتون به تاریخ ۲۹ اسد ۱۳۹۹ طی پروتکل شماره ۵ مورد تصویب قرار گرفت.

با احترام

علمی تحقیقات در اخلاقی جوانب کمیته وظایف شرح و تشکیل طرزالعمل

پوهاند محمدناصر ره یاب

رئیس پوهنتون غالب هرات